

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสาธารณสุขมูลฐาน เป็นจุดเริ่มต้นของการให้บริการสาธารณสุขผสมผสาน ทั้งทางการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และฟื้นฟูสภาพ ที่ดำเนินการโดยประชาชนเพื่อประชาชน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้วยวิธีการที่เหมาะสมและเชื่อมโยงอย่างกลมกลืนกับระบบบริการของรัฐ ทั้งนี้โดยอาศัยภาครัฐและเอกชนเป็นผู้ให้การสนับสนุนในด้านวิชาการข้อมูลข่าวสารการฝึกอบรมและการให้การศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและขยายโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสนองต่อความจำเป็นพื้นฐานของครอบครัว และชุมชน อันจะนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ของประชาชนและของประเทศ (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน, 2530)

ในแผนพัฒนาการสาธารณสุขฉบับที่ 4 (2520-2524) ฉบับที่ 5 (2525-2529) และ ฉบับที่ 6 (2530-2534) ได้กำหนดให้การสาธารณสุขมูลฐาน เป็นกลวิธีที่เหมาะสมในอันที่จะทำให้บริการสาธารณสุขดังกล่าวข้างต้น ครอบคลุมประชากรได้อย่างทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2524; สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน, 2528, 2530) โดยการสร้างและพัฒนาองค์กรประชาชนระดับหมู่บ้านในรูปของอาสาสมัครซึ่งมี 2 ประเภทคือ ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผส.) และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทั้งนี้เพื่อให้เป็นจุดรวมของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, กองแผนงาน, 2524)

การที่จะทำให้อาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งเป็นประชาชนที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ ในเรื่องของการดูแลสุขภาพอนามัยให้สามารถปฏิบัติงานที่สำคัญดังกล่าวได้ในระยะเวลาสั้น ๆ นั้น จึงจำเป็นที่จะต้องหาวิธีการที่เหมาะสมที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความ

ชำนาญ ประสบการณ์ ตลอดจนความสามารถที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบ ได้ดียิ่งขึ้น วิธีการที่กล่าวถึงก็คือ การฝึกอบรมนั่นเอง

การฝึกอบรมจึงนับเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติในการปฏิบัติงาน โดยมีเป้าหมายสุดท้ายก็เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับ การอบรมทุกคน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้

การฝึกอบรมจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญ คือ

1. การฝึกอบรมนั้น ต้องสนองความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมอย่างแท้จริง
2. ต้องเข้าใจทฤษฎี หรือหลักการ เรียนรู้ของผู้ใหญ่
3. ต้องทราบว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะต้องใช้เทคนิค หรือวิธีการฝึกอบรมใดจึง

จะเหมาะสม

4. ความพร้อมในการบริหารงานฝึกอบรมของหน่วยงาน หรือผู้รับผิดชอบโครงการ
5. การประเมินผลการฝึกอบรม เพื่อทราบว่าควรปรับปรุงโครงการในด้านใดบ้าง ทั้งในขณะโครงการกำลังดำเนินอยู่และหลังโครงการสิ้นสุด (บุญเลิศ ไพรินทร์ และคณะ., 2530)

สิ่งสำคัญมากประการหนึ่ง ที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการฝึกอบรมก็คือ การใช้เทคนิค หรือวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสม ซึ่งต้องสอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ดังที่ Knowles (1980) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดีก็ต่อเมื่อ

1. ปฏิบัติต่อผู้เข้ารับการอบรมเหมือนผู้ใหญ่
2. ต้องให้ผู้ใหญ่ หรือผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการคิด อภิปราย และใช้ประสบการณ์ที่เขา มีอยู่มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กับประสบการณ์ของผู้เข้ารับการอบรมอื่น ๆ เพราะประสบการณ์เหล่านี้ ถือว่ามีประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง และผู้เข้ารับการอบรมอื่น ๆ ทำให้เขาได้เรียนรู้จากการใช้ประสบการณ์ หรือปัญหาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การให้ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วม จึงถือเป็น เรื่องที่สำคัญมาก
3. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีก็ต่อเมื่อเขามีความพร้อมที่จะเรียน ซึ่งก็หมายถึงผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดี เมื่อเขาต้องการนำสิ่งนั้น ไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานของเขา และ
4. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดี เมื่อการ เรียนรู้ที่มุ่งแก้ปัญหาให้กับผู้เข้ารับการอบรม ซึ่ง ประสพมาจากการทำงานของพวกเขาเอง

จากหลักการเรียนรู้ของ Knowles ก็พอจะมองเห็นแล้วว่า การที่จะปฏิบัติต่อผู้เข้ารับการอบรม ในฐานะที่เป็นผู้ใหญ่ การให้เขาได้ใช้ประสบการณ์ที่มีอยู่ ความพร้อมที่จะเรียน และการเรียนรู้ต้องมุ่งแก้ปัญหาให้เขา เหล่านี้ชี้ให้เห็นเด่นชัดแล้วว่าจะต้องใช้วิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมจึงจะทำให้เกิดสิ่งดังกล่าวได้

การใช้เทคนิค หรือวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมนั้นจะช่วยทำให้การฝึกอบรมประสบผลสำเร็จ วิธีการฝึกอบรมมีอยู่เป็นจำนวนมากแต่ละวิธีการที่ใช้ก็มีจุดมุ่งหมายที่จะให้เกิดผลเฉพาะอย่างในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เช่น การใช้วิธีบรรยาย จะใช้ได้ผลดีในเรื่องที่ผู้เข้ารับการอบรม ขาดความรู้และประสบการณ์ในเรื่องที่พูด การเลือกใช้เทคนิคหรือวิธีการที่เหมาะสมในการฝึกอบรม ย่อมเป็นเครื่องชี้ผลสำเร็จ หรือประสิทธิผลของการฝึกอบรมโดยส่วนรวม (Watson, 1982)

เช่นเดียวกันกับการจัดดำเนินการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐาน ซึ่งมีลักษณะพิเศษกว่าการฝึกอบรมทั่วไปคือ มีขั้นตอนการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ตลอดจนทัศนคติ ในระดับต่าง ๆ ต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ โดยเริ่มต้นจากครูฝึกส่วนกลาง อันประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิของโครงการทั้งจากใน และนอกกระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้ดำเนินการอบรมเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด - อำเภอ เพื่อสร้างครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ ดำเนินการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ระดับตำบล ให้กลายเป็นครูฝึกระดับตำบล จากนั้นครูฝึกระดับตำบล จึงจัดการฝึกอบรมชาวบ้าน ให้ทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (พสส.) และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในที่สุด (กนิษฐ์วรรณ ชรรณพสุณา, 2527) อนึ่ง วิธีการให้การศึกษ โดยการฝึกอบรมสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ต่อกันลงมาตามลำดับประจุกลูกโซ่หลายชั้นหลายตอนนั้น แม้จะเป็นวิธีการที่ประหยัด และค่อนข้างเหมาะสมต่อเงื่อนไขอันจำกัดของประเทศเรา ซึ่งขาดแคลนทั้งกำลังคน และงบประมาณ แต่ก็มิใช่ว่าสิ่งเกิดอยู่ที่วิธีการฝึกอบรมเนื่องจากโครงการนี้มีลักษณะเป็นการฝึกอบรมเพื่อสร้างครูฝึก (Training For Trainers) ผู้ที่ผ่านการอบรมจะต้องไปเป็นครูฝึกเช่นกัน ถ้าวิธีการที่ถ่ายทอดความรู้ มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพดี ก็จะทำให้การฝึกอบรมในโครงการบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด แต่ถ้าวิธีการฝึกอบรมที่นำมาใช้ไม่เหมาะสม และไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ก็น่าจะมีผลต่อความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติของผู้เข้ารับการอบรม และในที่สุดผู้ที่จะต้องได้รับผลที่เกิดขึ้นก็คือ ประชาชนในหมู่บ้านนั่นเองจะเป็นผู้ได้รับความเสียหาย เพราะถ้าผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (พสส.) และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีความรู้ ความสามารถ และทักษะไม่เพียงพอแล้ว อาจจะมีผลในด้านปฏิบัติงานที่รับมอบหมายไม่สมบูรณ์ และมีผลกระทบต่อการยอมรับบทบาทของ

อาสาสมัครสาธารณสุขในโอกาสต่อไป รวมถึงอาจทำให้โครงการสาธารณสุขมูลฐานไม่ประสบผลสำเร็จตามที่กระทรวงสาธารณสุขตั้งเป้าหมายไว้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจต้องการจะศึกษาวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสม ที่จะมีผลทำให้การฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐาน ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากการฝึกอบรมอื่น ๆ ประสบความสำเร็จอย่างที่ทุกฝ่ายตั้งเป้าหมายไว้ ทั้งนี้ โดยผู้วิจัยเลือกภาคกลางเป็นพื้นที่วิจัย เนื่องจากภาคกลางเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาเรื่องความรู้ และการให้บริการสาธารณสุขมูลฐานของผู้สื่อข่าวสาธารณสุข และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมากกว่าภาคอื่น ๆ ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ อรุณ จีรวัดกุล และคณะ (2531) ซึ่งได้ทดสอบความรู้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และผู้สื่อข่าวสาธารณสุข เกี่ยวกับงานสาธารณสุขมูลฐานใน 4 จังหวัดที่เป็นตัวแทนของ 4 ภาคของประเทศไทยคือ ลำปาง-ภาคเหนือ ศรีสะเกษ-ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยอง-ภาคกลาง และสตูล-ภาคใต้ พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทั้ง 4 จังหวัด มีระดับคะแนนสูงกว่าผู้สื่อข่าวสาธารณสุขอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดลำปาง และศรีสะเกษมีระดับคะแนนสูงกว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดระยอง และสตูล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสตูลมีระดับความรู้ต่ำสุด ส่วนความรู้ของผู้สื่อข่าวสาธารณสุขสูงสุดคือ จังหวัดลำปาง รองลงมาคือ สตูล ศรีสะเกษ และระยอง ผู้สื่อข่าวสาธารณสุขจังหวัดระยองมีระดับความรู้ต่ำสุด และจากผลการวิจัยของ ปรากรม วุฒิพงศ์ และคณะ (ม.ป.ป.) เกี่ยวกับค่าเฉลี่ยการให้บริการสาธารณสุขมูลฐานในแต่ละภาค พบว่า ภาคกลางประกอบด้วยเขต 1 เขต 2 และเขต 7 ให้บริการสาธารณสุขมูลฐานครอบคลุมประชากรร้อยละ 24.22 24.95 และ 21.97 ตามลำดับ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย เขต 3 และเขต 4 ให้บริการสาธารณสุขมูลฐานครอบคลุมประชากรร้อยละ 60.04 และ 57.28 ภาคใต้ ประกอบด้วย เขต 8 และเขต 9 ให้บริการสาธารณสุขมูลฐานครอบคลุมประชากรร้อยละ 45.93 และ 24.33 ส่วนในภาคเหนือประกอบด้วย เขต 5 และเขต 6 ให้บริการสาธารณสุขมูลฐานครอบคลุมประชากรร้อยละ 59.98 และ 32.20 ซึ่งจากผลการวิจัยทั้ง 2 เรื่องดังกล่าว ผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นอาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับวิธีการฝึกอบรมที่ใช้ในการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐาน ผู้วิจัยจึงเลือกภาคกลาง เป็นพื้นที่เป้าหมายสำหรับการวิจัยครั้งนี้

นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นนักเทคโนโลยีการศึกษา สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมที่ใช้ในการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐาน ก็เนื่องมาจากในปัจจุบัน นักเทคโนโลยีศึกษามีได้มีบทบาทในแง่การจัดระบบการเรียนการสอน การออกแบบ และการพัฒนาการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาเท่านั้น (ชัยรงค์ พรหมวงศ์, 2529: 170 อ้างถึงใน วิวัฒน์ บุตรภาศ, 2532) แต่ยังมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการเผยแพร่

ประชาสัมพันธ์ การโฆษณา ตลอดจนจนถึงการฝึกอบรมในหน่วยงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และเอกชนอีกด้วย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย, 2532) จึงควรที่นักเทคโนโลยีการศึกษาจะต้องทำความเข้าใจในบทบาทของตนให้ถ่องแท้ เพื่อที่จะได้เตรียมความพร้อมต่อการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของตนในการจัดการฝึกอบรมได้เป็นอย่างดี ในฐานะที่ผู้วิจัยก็เป็นนักเทคโนโลยีการศึกษาคณะหนึ่ง ซึ่งจะต้องมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม จึงให้ความสนใจที่จะศึกษาถึงองค์ประกอบที่มีผลทำให้การฝึกอบรมประสบความสำเร็จ จากการศึกษาพบว่าวิธีการฝึกอบรมเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากประการหนึ่ง ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาเรื่องดังกล่าวอีกทั้งในการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐาน มีลักษณะเป็นการถ่ายทอดหลายระดับ คือจากครูฝึกส่วนกลางอบรมให้ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ อบรมให้ครูฝึกระดับตำบล และครูฝึกระดับตำบล ไปถ่ายทอดให้อาสาสมัครสาธารณสุขอีกต่อหนึ่ง ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตว่า วิธีการฝึกอบรมที่ครูฝึกส่วนกลาง และครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ ใช้กับการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐานอาจจะไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนซึ่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขเหมือนกับครูฝึกระดับตำบล ซึ่งคุ้นเคยและทราบข้อมูลของประชาชนดี ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้วผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูฝึก 2 ระดับ คือ ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลเกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสม ที่จะใช้ในการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐาน รวมทั้งองค์ประกอบที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมด้วย

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบล เกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสม สำหรับการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐานในภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมของครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบล
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลเกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสม
4. เพื่อเปรียบเทียบองค์ประกอบที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรม

คำถามในการวิจัย

1. วิธีการฝึกอบรมวิธีใดที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบล ใช้ และเห็นว่าเหมาะสมที่จะใช้อบรมอาสาสมัครสาธารณสุข
2. ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบล ใช้องค์ประกอบใดเป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรม
3. ความคิดเห็นของครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลเกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมแตกต่างกันหรือไม่
4. องค์ประกอบที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบล ใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมแตกต่างกันหรือไม่

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลใน 6 จังหวัดภาคกลาง คือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ราชบุรี และเพชรบุรี ซึ่งมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี และปัจจุบันยังปฏิบัติหน้าที่ครูฝึก
2. ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งสำรวจความคิดเห็นของครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบล เกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ของการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐาน
3. ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาวิธีการฝึกอบรม 10 วิธี คือ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การระดมสมอง การสาธิต การดูงานนอกสถานที่ การแสดงบทบาทสมมติ กรณีศึกษา การฝึกปฏิบัติ การประชุมกลุ่มย่อย และการศึกษาจากบทเรียนสำเร็จรูป

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการดำเนินงานขององค์การในอันที่จะพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ ความชำนาญ และมีทัศนคติที่ดีต่อองค์การ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การทั้งในปัจจุบันและอนาคต

วิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสม หมายถึง กลวิธีที่ใช้กระตุ้นและเสริมสร้างให้ผู้เข้ารับการอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐาน เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

การสาธารณสุขมูลฐาน หมายถึง ลักษณะการบริการสุขภาพที่จำเป็นซึ่งบุคคล และครอบครัว สามารถทำได้ในชุมชนโดยเป็นสิ่งที่บุคคลยอมรับ และมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการดำเนินงานรวมทั้งเป็นบริการที่ชุมชนและประเทศสามารถจัดให้มีได้ การสาธารณสุขมูลฐานจึงควรมีฐานะเป็นศูนย์กลางของระบบบริการสาธารณสุขของรัฐ และผสมผสานอยู่ในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมโดยส่วนรวม (WHO/UNICEF, 1978 อ้างถึงใน นิพนวัลย์ ปรีดาสวัสดิ์, เน้นุศรี กวีวงศ์ประเสริฐ และอรัญญา ปุณรัตน์, บรรณาธิการ., 2530)

การฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐาน หมายถึง งานการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ และอาสาสมัครในแผนงานโครงการสาธารณสุขมูลฐานของกระทรวงสาธารณสุขในปี 2520 - ปัจจุบัน

ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ หมายถึง เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ที่ได้รับการแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ ในการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐาน ระหว่างปี 2520 - 2532

ครูฝึกระดับตำบล หมายถึง เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลที่ประจำสถานีอนามัย ซึ่งได้รับการแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ครูฝึกระดับตำบล ในการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐานระหว่างปี 2520 - 2532

ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.) หมายถึง บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนในท้องถิ่นให้ เป็นตัวแทนในการให้บริการสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น โดยเป็นผู้แจ้งข่าวสาธารณสุขแก่ชาวบ้านในเขตที่รับผิดชอบ และรับข่าวสาธารณสุขและข่าวสารอื่น ๆ แจ้งแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ร่วมเผยแพร่ความรู้ แนะนำและชักจูงประชาชนในด้านสาธารณสุข และร่วมดำเนินการ และประสานงานสาธารณสุขอื่น ๆ (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, กองฝึกอบรม, 2521)

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมายถึง ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (พสส.) ที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ พสส. มาแล้วประมาณ 6 เดือน และได้รับการคัดเลือกจากกลุ่ม พสส. ร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ผู้นำศาสนา และคณะกรรมการอื่น ๆ ให้เป็นตัวแทนในการบริการสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ซึ่งมีบทบาทถึงการให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้นและการปฐมพยาบาลต่าง ๆ ช่วยบริการวางแผนครอบครัว จำหน่ายยาสามัญประจำบ้าน ช่วยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้การฉีดวัคซีน (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน, 2528)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยครั้งนี้จะนำไปเป็นข้อมูล สำหรับการฝึกอบรมโครงการสาธารณสุขมูลฐานในภาคกลางเกี่ยวกับการอบรมเรื่องวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับอาสาสมัครสาธารณสุข
2. เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยเรื่องวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมสำหรับการฝึกอบรมโครงการสาธารณสุขมูลฐานในภาคอื่น ๆ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยทางด้านการฝึกอบรมในหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย